

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN HỮU PHONG

NGHIÊN CỨU THÀNH PHẦN AGLYCON
CỦA LOÀI HUỆ (*Polianthes tuberosa* L.)

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC VẬT CHẤT

THÁI NGUYÊN - 2016

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN HỮU PHONG

NGHIÊN CỨU THÀNH PHẦN AGLYCON
CỦA LOÀI HUỆ (*Polianthes tuberosa* L.)

Chuyên ngành: Hoá hữu cơ

Mã số: 60.44.01.14

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC VẬT CHẤT

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: TS PHẠM VĂN KHANG

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các số liệu, kết quả nêu trong luận văn này là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả

NGUYỄN HỮU PHONG

Xác nhận
Khoa chuyên môn

Xác nhận
Người hướng dẫn khoa học

TS. PHẠM VĂN KHANG

LỜI CẢM ƠN

Luận văn được hoàn thành tại phòng thí nghiệm Hoá hữu cơ trường Đại học sư phạm Thái Nguyên.

Tôi xin chân thành bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới TS Phạm Văn Khang - Người thầy đã tận tình hướng dẫn, động viên và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và thực hiện luận văn.

Xin chân thành cảm ơn các thầy cô trong khoa Hoá - Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, các thầy cô đã tận tình giảng dạy, giúp đỡ và đưa ra nhiều ý kiến quý báu về mặt chuyên môn trong quá trình tôi nghiên cứu và hoàn thành luận văn. Đồng thời tôi xin chân thành cảm ơn cử nhân Đào Mai Phương và Doãn Thị Chinh đã giúp đỡ cá nhân tôi trong quá trình thực nghiệm.

Xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, khoa Sau Đại học Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, đã tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tôi trong suốt quá trình học tập và làm luận văn.

Thái nguyên, tháng 4 năm 2016

Tác giả

Nguyễn Hữu Phong

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục các ký hiệu và chữ viết tắt.....	iv
Danh mục các bảng.....	v
Danh mục các hình, sơ đồ.....	vi
Lời cam đoan	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục tiêu của đề tài.....	2
3. Nội dung nghiên cứu	2
4. Phương pháp nghiên cứu	2
5. Dự kiến kết quả đạt được.....	3
6. Dự kiến cấu trúc luận văn.....	4
Chương 1: TỔNG QUAN	5
1.1. Khái quát về các thực vật họ Thùa (Agavaceae).....	5
1.1.1. Giới thiệu về họ Thùa.....	5
1.1.2. Giới thiệu về chi Huệ (Polianthes)	5
1.2. Giới thiệu về loài Huệ	7
1.2.1. Tên khoa học	7
1.2.2. Đặc điểm thực vật và phân bố trong tự nhiên	7
1.2.3. Kinh nghiệm sử dụng trong y học dân gian	10
1.3. Tổng quan về nghiên cứu hoá học thực vật Huệ.....	10
1.3.1. Hợp chất saponin	10
1.3.2. Tình hình nghiên cứu về thành phần tinh dầu hoa Huệ.....	15
1.4. Tổng quan các nghiên cứu hoạt tính sinh học	18
1.4.1. Hoạt tính của hợp chất saponin	18

1.4.2. Hoạt tính và công dụng của tinh dầu Hoa huệ	19
Chương 2: PHẦN THỰC NGHIỆM	20
2.1. Đối tượng nghiên cứu	20
2.2. Hóa chất - dụng cụ.....	20
2.2.1. Hóa chất.....	20
2.2.2. Dụng cụ.....	21
2.3. Phương pháp xử lý mẫu thực vật, chiết tách và xác định cấu trúc các chất phân lập được	21
2.3.1. Xử lý mẫu thực vật	21
2.3.2. Chiết xuất dược liệu.....	22
2.3.3. Thủy phân mẫu trong axit.....	22
2.3.4. Phương pháp định tính dịch chiết CHCl_3	22
2.3.5. Phân lập các chất từ dịch chiết Huệ.....	24
2.3.6. Xác định cấu trúc các chất.....	24
2.3.7. Xác định hoạt tính kháng vi sinh vật	24
2.4. Phương pháp xác định thành phần tinh dầu hoa Huệ.....	25
2.5. Thực nghiệm.....	25
2.5.1. Chiết xuất và xác định thành phần tinh dầu hoa Huệ.....	25
2.5.2. Phân lập các chất loài Huệ.....	26
2.5.3. Dữ liệu phổ của các chất phân lập được.....	30
2.5.4. Thực nghiệm GC/MS	33
Chương 3: KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN	34
3.1. Kết quả định tính nhóm hợp chất trong cao chiết CHCl_3	34
3.2. Kết quả phân lập các hợp chất.....	35
3.3. Xác định cấu trúc của các chất phân lập.....	35
3.3.1. Xác định cấu trúc của chất 1	35
3.3.2. Xác định cấu trúc của chất 2.....	38
3.3.3. Xác định cấu trúc của chất 3.....	41

3.4. Kết quả phân tích thành phần tinh dầu từ hoa Huệ	46
3.5. Kết quả thử hoạt tính kháng vi sinh vật kiểm định	49
3.5.1. Chuẩn bị vi sinh vật kiểm định và nuôi cấy	49
3.5.2. Qui trình thử nghiệm nghiên cứu hoạt tính kháng vi sinh vật kiểm định.....	49
3.5.3. Kết quả kháng vi sinh vật kiểm định	50
KẾT LUẬN	51
TÀI LIỆU THAM KHẢO	52

DANH MỤC CÁC KÍ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT

¹H-NMR:	Phổ cộng hưởng từ hạt nhân proton
¹³C-NMR:	Phổ cộng hưởng từ hạt nhân cacbon 13
GC-MS:	Sắc ký khí khối phổ
HMBC:	Phổ hai chiều(tương tác xa)
Tế bào A549:	Tế bào ung thư phổi
SKLM:	Sắc kí lớp mỏng
MIC:	Nồng độ ức chế tối thiểu
IC50 :	Nồng độ ức chế 50%
MBC:	Nồng độ diệt khuẩn tối thiểu
MMP-2:	Gen nằm trên nhiễm sắc thể 16
HL-60:	Dòng tế bào ung thư máu người
MDA-MB-231:	Dòng tế bào ung thư vú người
LC-MS:	Sắc kí lỏng ghép đầu dò khối phổ
HT-29:	Ung thư tuyến đại tràng
ERK1/2:	Các protein ERK1/2 tham gia phân chia tế bào
HSC:	Tế bào gốc sinh ra các dòng tế bào máu và các tế bào miễn dịch

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Thành phần các chất trong nước ép hoa Huệ.....	16
Bảng 1.2: Thành phần hóa học trong dịch chiết n-Hexan.....	17
Bảng 2.1: Số liệu phổ ^1H , ^{13}C -NMR của 1.....	30
Bảng 2.2 : Số liệu phổ ^1H , ^{13}C -NMR của 2.....	31
Bảng 2.3 : Số liệu phổ ^1H , ^{13}C -NMR của 3.....	32
Bảng 3.1: Kết quả định tính một số nhóm chất hữu cơ có trong cao chiết CHCl_3 ...	34
Bảng 3.2: Số liệu phổ NMR của 1 và hợp chất tham khảo.....	36
Bảng 3.3: Số liệu phổ NMR của chất 2 và hợp chất tham khảo.....	39
Bảng 3.4: Số liệu phổ NMR của chất 3 và hợp chất tham khảo.....	42
Bảng 3.5. Thành phần hóa học của tinh dầu trong loài Huệ.....	48
Bảng 3.6: Kết quả kháng vi sinh vật kiểm định của chất 2 và 3.....	50

DANH MỤC CÁC HÌNH, SƠ ĐỒ VÀ ẢNH

Hình 1.1. Sắc ký đồ GC của nước ép hoa Huệ ^[14]	15
Hình 1.2. Sắc ký GC của dịch chiết n-hexan của hoa Huệ ^[14]	16
Hình 3.1. Phổ ¹ H-NMR của chất 1	37
Hình 3.2. Phổ ¹³ C-NMR của chất 1	38
Hình 3.3. Cấu trúc của stigmasterol	38
Hình 3.4. Phổ ¹ H-NMR của chất 2	40
Hình 3.5. Phổ ¹³ C-NMR của chất 2	41
Hình 3.6. Cấu trúc hóa học của chất 2.....	41
Hình 3.7. Phổ ¹ H-NMR của chất 3	43
Hình 3.8. Phổ ¹³ C -NMR của chất 3	44
Hình 3.9. Phổ ¹³ C -NMR của chất 3	44
Hình 3.10. Cấu trúc của Tigogenin	45
Hình 3.11. Phổ HMBC của chất 3	45
Hình 3.12. Phổ HMBC của chất 3	46
Hình 3.13. Phổ GC/MS của tinh dầu Hoa huệ	47
Sơ đồ 2.1. Quy trình nghiên cứu tinh dầu Hoa huệ	25
Sơ đồ 2.2. Sơ đồ chiết và thủy phân dược liệu.....	27
Sơ đồ 2.3. Sơ đồ phân lập các chất trong cặn chiết clorofom loài hoa Huệ.....	29
Ảnh 1.1. Hình ảnh loài Huệ.....	9
Ảnh 1.2. Củ và rễ của loài Huệ	9